

Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi Sayı: 9/2 2020 s. 692-705, TÜRKİYE

Araştırma Makalesi

ANADOLU VE KIRGIZ TÜRKLERİNİN ATASÖZLERİNDEKİ “ÇALIŞKANLIK” DEĞERİNİN ORTAK ÖZELLİKLERİ

Yavuz Ercan GÜL*

Akmatali ALİMBEKOV**

Geliş Tarihi: Eylül, 2019

Kabul Tarihi: Mart, 2020

Öz

Bu çalışmada, Türk ve Kırgız atasözleri içerisindeki çalışkanlık ile ilgili ortak atasözleri seçilerek, analiz edilmiştir. Araştırmada betimsel araştırma tekniklerinden olan doküman analizi tekniği ile verilere ulaşılmış ve verilerin çözümlenmesinde ise içerik analizi tekniğinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda, Anadolu ve Kırgız Türklerindeki çalışkanlıkla ilgili atasözlerinin ortak özellikleri olarak kısaca çalışmayı seven, tembellikten kaçınan, zahmete katlanabilen, hüner sahibi, laftan çok işe değer veren, tembelliği utanılacak bir durum olarak gören, bereketi ve kazancı çalışma yoluyla arayan şekilde belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Atasözleri, Çalışkanlık, Model İnsan, Türkiye Türkleri, Kırgız Türkleri.

COMMON CHARACTERISTICS OF “HARDWORKING” IN PROVERBS OF ANATOLIAN AND KYRGYZ TURKS

Abstract

In this study, common proverbs about diligence in Turkish and Kyrgyz proverbs were selected and interpreted. In this research, data were reached with document analysis technique, which is one of the descriptive research techniques, and content analysis technique was used in the analysis of the data. As a result of the research, common features of proverbs related to diligence in Anatolian and Kyrgyz Turks were briefly identified as loving to work, avoiding laziness, being able to endure the labor, having skills, value of work rather than words, seeing laziness as an embarrassing situation, seeking fertility and gain through work.

Keywords: Proverbs, Hard-Working, Model Person, Turkish Turkic People, Kyrgyz Turkic people.

* Dr.; Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, yavuz.gul@manas.edu.kg.

** Prof. Dr.; Kırgızistan Türkiye Manas Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, akmatiali.alimbekov@manas.edu.kg

Giriş

Teknolojik gelişmeler ile yeni bir ivme kazanan küreselleşme süreci, dünyada egemen güçlerin kültürlerinden başka toplumların da etkilenmesine neden olmuştur. Değerler, birer birer kaybolurken bunun getireceği kimliğin kaybolması gibi vahim neticeler hesaplanamamıştır. Özellikle küçük halklar kendi değerlerini ve kimliklerini koruyamamışlardır (Yılmaz, 2000).

1991 yılında SSCB'nin dağılması ve Türkî halkların bağımsızlıklarını ilan etmesiyle, küreselleşme sürecinde ve SSCB döneminde ortaya çıkan Türkî halklar arasındaki (kültürel) kopukluklar tekrar tamir edilmeye başlanmıştır. 1991 yılında başlayan bu tamir süreci, Türkî halkların kendi kimliklerini yitirmemesi ve bu bağlamda, kendi değerlerini araştırarak yaşatmaya çalışması şeklinde günümüzde de devam etmiştir.

Aynı tarihî köklere sahip olan Türkî halkların, bugün dünyadaki eğitim ve teknoloji alanındaki yeniliklerin de etkisiyle, ortak değerleri kaybolmadan yaşatılmaya çalışılmaktadır. Türk halklarının sahip olduğu ortak geçmiş içerisinde yer alan bağları kuvvetlendirmek adına bugün ortak değerler büyük bir öneme sahiptir. Atasözleri, hikâyeler, masallar, destanlar, bilmece gibi ortak değerleri içerisinde yansıtan geleneksel pedagojik kaynaklar araştırılmaya başlanmıştır. Bu kaynaklar içerisinde özellikle atasözleri, ait olduğu halkın kültür kodlarını yansıtmaları açısından ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü atasözleri halkın yaşayışı hakkında bilgi vermesinin yanında, zaman süzgecinden süzülüp geçerek, halkın manevi değerlerini en kısa ve en öz bir biçimde yansıtmaktadırlar. Bu hâliyle atasözleri halk arasında fertleri eğitmek noktasında, onlara birtakım sınırlar çizmişlerdir. Kişinin nasıl olması gerektiği ve nasıl olmaması gerektiği atasözleriyle anlatılmıştır (Yaşar, 2007).

Küreselleşmenin dayattığı, millî değerlerin yok olması tehlikesine karşı Türk halkları, uzun tecrübeler neticesinde kazanılmış olan ve halk ruhunu yansıtan değerler mirasına sahip çıkmak durumundadırlar. Ancak bu yolla millî benlik kaybolmadan yaşatılmış olur. Örgün eğitim kurumlarında, çağımızın getirdiği bilim ve teknolojinin yanında millî değerler kullanılmak suretiyle çağdaş ihtiyaçlara cevap verebilecek millî kültürler oluşturulabilir (Yıldırım, 1994). Millî değerlerin öğretilmesi aynı zamanda diğer disiplinlerde amaçlanan neticelerin ortaya çıkmasına katkı sağlayacaktır. Başka bir deyişle, örgün eğitim kurumlarında verilecek dersler millî değerler ile birlikte verildiği takdirde eğitimden beklenen başarı yakalanabilir. Hasan Ali Yücel'in aktarmış olduğu, Cumhuriyet'in ilk yıllarında dönemin maarif vekili Esat Sagay'ın teftiş raporunda (1994:4) geçen şu cümleler konuyu özetlemektedir: "Mekteplerimiz talebeye verecekleri millî terbiye sayesinde tarihî seciyemizle mütenasip bir kültürü kendilerine aşlamak mecburiyetindedirler. Mektepte vereceğimiz edebî, bedii, içtimai ve iktisadi her terbiyenin mihveri millî terbiyedir." Buradan da anlaşılacağı üzere Türk eğitim sisteminin genel amaçları içerisinde, yetiştirilmek istenen insan modelinin, bir taraftan millî değerlere bağlı olması, diğer taraftan da değişime ve yeniliklere açık olması beklenmektedir (Kurt, 2012).

Buradan yola çıkarak, aynı zamanda çalışmamızın asıl konusunu da teşkil eden atasözlerinin (mesel, darb-u mesel, atalar sözü, sav vs.), millî kimliğin (ruhun) korunması, Türk kültürünün değerlerini yansıtmaları açısından hayati bir öneme sahip olduğu söylenebilir (Özkan Kunduracı ve Avcı, 2020). Özellikle Türk atasözleri o kadar zengin, o kadar verimli ve o kadar millîdirler ki bunlar üzerinde ne kadar araştırma ve inceleme yapılırsa, değer (Hatiboğlu, 1964; Uçar ve Doğruer, 2016).

Bu bağlamda, çalışmamızda atasözlerinde geçen Türk millî değerlerinin içerisinde “çalışkanlık” değeri araştırma konusu olarak alınmıştır. Türk halkları yerleşik hayata geçmeden önce, yaşam tarzı olarak benimsedikleri göçmen kültürü içerisinde “çalışkanlık” değeri ailelerin her bir ferdi için olmazsa olmazlardan birisi olmuştur. Kadınlar ev işleriyle, erkekler hayvancılıkla, kız çocukları annelerine ev işlerinde yardım ile erkek çocuklar ise babalarına hayvancılık işinde yardım ile uğraşmışlardır. Bu dönemde çalışkanlık, Türk halklarının karakteristik bir özelliği hâlini almıştır. Yerleşik hayat ile birlikte uğraşlar zamanın ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermişse de çalışkanlık özelliği değişmeden devam etmiştir. Sözlü edebiyat eserleri içerisinde “çalışmaya teşvik” konulu olanları oldukça fazladır. Bu nedenle Türkler dünyanın en çalışkan insanları arasında bulunuyorlar denilebilir (Arslanoğlu, 2005).

Anadolu ve Kırgız Türklerinin atasözlerindeki çalışkanlık değerine geçmeden önce atasözleri, kültür ve eğitim bağlamında değerlendirilmiştir. Daha sonra iki halkın atasözleri içerisindeki çalışkanlık değerinin ortak özellikleri tespit edilmiştir.

Araştırmamızda kısaca şu sorulara cevap aranmıştır:

- Atasözlerinin millî değerleri yansıtması ve taşıması açısından önemi nedir?
- Atasözlerinin eğitim ile bağlantısı nedir?
- Anadolu ve Kırgız Türklerinin atasözlerindeki çalışkanlık değerinin ortak özellikleri nelerdir?

Atasözleri ve Kültürel Doku:

Bilindiği üzere insan ve çevresi arasında çok yakın bir ilişki vardır. İçinde yetişmiş olduğu kültür ve sosyal çevre kişiliğin oluşmasında doğrudan etkilidir. Hatta kişinin çevresiyle olan ilişkilerini kültür, düzenleyerek bir kalıba koyar (Kardiner, 1961). Halkın uzun zamana dayanan eğitim tecrübeleri neticesinde kişi, bu kültür kalıbına girerek neyin doğru ve neyin yanlış olduğunu öğrenerek kişiliğini şekillendirir. Dolayısıyla insan, içinde yaşamış olduğu toplumun karakter yapısına ve kültür kodlarına göre şekillenir.

Her bir kültürün kendi inanç ve değerleri çerçevesinde, tarih içerisinde gerek sözlü ve gerekse yazılı olarak geliştirmiş oldukları ve toplumun hepsi veya çoğunluğu tarafından kabul gören kültürel değerleri vardır. Toplum fertlerinin karakterleri bu kültürel değerler ışığında gelişmekte ve şekillenmektedir. Nitekim Freud’un Psikoanaliz kuramındaki içgüdülerden olan “süperego” kavramı doğrudan kültürün insan karakteri üzerindeki etkisine dikkat çekmektedir. “Süperego”yu oluşturan ana etken kültürdür denilebilir. Kişiyi halkın beğenmediği, değer vermediği davranışlardan, değer verdiği ve beğendiği davranışlara yönlendirme işini süper ego yapmaktadır.

Geleneksel halk pedagojisinde ideal insan özellikleri, kanun veya yasalarla belirlenmemiş olup halk arasında genellikle sözlü olarak yaşamaktadır. Bu özellikler, halkın pedagojik bilim ve tecrübelerinin asıl kaynakları olan atasözleri, hikâyeleri, destanları, bilmeceleleri, masalları, şiirleri (Alimbekov, 2007) vs. vasıtasıyla kuşaktan kuşağa taşınmaktadır.

Atasözleri, kültürün çizmiş olduğu sınırlar dâhilinde kişiyi hareket etmeye teşvik etmek amacıyla taşımaktadırlar. Toplumun karakterini ve bu karakterin taşımış olduğu manevi değerleri telkin metoduyla insanlara aktaran atasözleri, kişinin karakterinin oluşumunda oldukça önemlidir.

Şinasi *Durub-i emsal-i Osmaniye* adlı kitabında (1870, s. 12) atasözlerini şu şekilde tarif etmektedir: “Durub-ı Emsal ki hikmet-ül avamdır. Lisanından sadir olduğu bir milletin mahiyet-i efkarına delalet eder”. Hikmet sözü birçok anlamda kullanıldığı gibi burada bilmek, anlamak kavramak, faydalı olanı edinip zararlı olandan kaçınması için düşünüp taşınması (Önal, 2007) anlamında kullanılmış olması kuvvetle muhtemeldir. Bir başka deyişle, atasözleri içinden çıkmış olduğu toplumun fikrini, fikrî olgunluk seviyesini ve halk felsefesini gösterir (Çeri, 1997).

Atasözleri bir kültüre ait olan ve o kültürün oluşumu boyunca asırlarca yaşadığı tecrübelerden müteşekkil bütün manevi kazanımları en az sözle, en kısa şekilde anlatan hikmetli sözlerdir. *Kamus-ı Türkî*'nin yazarı Şemseddin Sami'nin *Emsal* isimli kitabının giriş kısmında (1879) yer alan şu cümle konuyu daha da aydınlatmaktadır: “*Büyük hikmetler kısa sözlerde bulunur.*”. Bu nedenle halk arasında “az ve öz söylemek” deyişi ortaya çıkmıştır. Bu deyim göre kişinin konuşması, olgunluk derecesini göstermektedir. Bu noktadan hareketle diyebiliriz ki atasözleri, bir halkın asırlardır yaşamış olduğu tecrübelerle sahip manevi kimliğinin/kişiliğinin sözleridir ki bu kişilik, o halkın en olgunu/kâmil ve en fazla hikmete sahip kişisidir. Böylelikle, özellikle sözlü edebiyatın hâkim olduğu dönemlerde o halkın fertlerine model insan olarak bu kişilik gösterilmiş ve onların yetişmeleri için kalıp olmuştur.

Atasözleri ve Eğitim:

Göçebeliğin hâkim olduğu ve daha örgün-resmî eğitim kurumlarının olmadığı dönemlerde kültürel değerler önemli bir yer tutmuştur. Bu kültürel değerler, yukarıda saydığımız geleneksel pedagojik kaynaklar vasıtasıyla öğretilmiştir. Bu şekilde toplum içerisindeki gençler, kültürde var olan tüm değerleri öğrenerek yetişkinlik yaşantısına hazırlanmışlardır. Ancak toplum ve kültürel değerler artarak daha karmaşık bir hâl aldığı bu değerleri yalnızca geleneksel yöntemlerle öğretmek zorlaşmıştır. Bu durumda ortaya resmî, daha sistemli olan ve hem toplumun bu geçmiş kültürel değerlerini hem de yenilikleri öğretmek adına bugünkü anlamdaki okullar ortaya çıkmıştır (Bilen, 1999).

Eğitimin sosyal işlevini Yahya Kemal Kaya (1993, s. 2) şu şekilde açıklamıştır:

“...eğitimin sosyal işlevi, kişileri hem yaşadığı toplumun hem de bu toplumun bağlı bulunduğu çağdaş dünyamızın uyumlu bir üyesi durumuna getirmesi demektir. O toplumdaki ölçülere göre iyi insan yetiştirmektir.”.

Buradan da anlaşılacağı üzere, resmî eğitim kurumları bireyi çağdaş dünyanın bir üyesi yaparken aynı zamanda içinde yaşadığı toplumun da bir parçası yapmak durumundadırlar. İçinde yaşadığı toplumun bir parçası olabilmek değerlerini taşımakla olur. Bu değerler ise, toplumların kültürel mirasları (atasözleri, hikâyeler, destanlar, masallar, tekerlemeler vb.) içerisinde yer almaktadır. Bu durumda günümüz çağdaş okullarının çağdaşlaşmanın taleplerine cevap vermesi yanında, eski kültürel değerleri de öğretme sorumluluğunu üstlenmesi gerekmektedir.

Türk halklarında insan yetiştirmede kullanılan eğitim terimleri olarak bilinen ahlak, terbiye, edep vs. gibi kavramlar doğrudan yukarıda zikredilen halk bilimi kaynaklarıyla alakalıdır. Özellikle atasözleri bu kaynaklar içerisinde fazla kelimelerden arınarak günümüze kadar gelmiş, halkın kültürel mirasını taşıyan en kısa ve öz anlatıma sahip bir değerler hazinesi olmuşlardır. Bu eserler fertleri hayata hazırlamasının yanında, onlara ahlaki açıdan nasıl bir

insan olması gerektiğini de anlatmışlardır. Doğru söylemek, hırsızlık yapmamak, saygılı ve sevgili davranmak, iyilik yapmak, ar sahibi olmak gibi ahlaki erdemlerin taşıyıcıları olmuşlardır. Bu değerler ekseninde çiftçiler, zanaatkarlar, esnaflar, ev hanımları yetişmişlerdir. Atasözlerine bakarak bir halkın karakteri tespit edilebilir. Örneğin atasözlerine bakarak İngilizlerin – politika, Yahudilerin – ekonomi ve Türklerin – yiğitlik, mertlik, ağır başlılık, sabırlılık, konukseverlik gibi erdemleri olduğu sonucuna varılabilir (Oy, 1972).

Halkların ahlak motiflerini öğretme işi örgün eğitim kurumlarına devredilmişse de yüzyıllardır insan yetiştiren bu sözlü pedagojik eserler, eski önemlerinden bir şey kaybetmemişlerdir. Atasözleri, geçmiş ile bugün ve gelecek arasında bir köprü durumundadırlar. Ataların manevi birikimlerini torunlarına ulaştırmaktadırlar. Bu nedenle örgün eğitim kurumlarının ikinci misyonu olan değerler mirasını öğrencilere aktarma işi, doğrudan atasözlerinin eğitim programı içerisinde kullanımını zorunlu hâle getirmektedir. Aksi hâlde, zamanın teknolojik donanım ve bilgisine sahip bireyler yetişirken bu bireyler ahlaki açıdan bir çöküntü ile karşı karşıya kalacaklardır. Şemseddin Sami bu konunun ehemmiyetini şu sözleriyle (1879, s. 12) dile getirmektedir: “Bir cemiyetin servetinden sanayiinden, ticaretinden evvel, ahlaki düşünülmalıdır. Çünkü hüsn-i ahlak cemiyeti beşeriyenin esasıdır.”

Yöntem

Bu çalışmada, döküman incelemesi yöntemi ile Türkçe ve Kırgızca'daki çalışkanlık konulu atasözleri incelenmiştir. Döküman incelemesi tekniği araştırmanın konusu ile ilgili bilgi içeren materyallerin analizidir (Cansız Aktaş, 2015). Daha sonra seçilen 26 atasözünün içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi tekniği ise, içeriğin nesnel ve sistematik olarak tanımlanması için bir araştırma tekniğidir (Stone ve Hunt, 1966). Seçilen atasözleri konu bakımından, çalışanın zengin olacağını anlatan atasözleri, yaz-kış karşılaştırmalı atasözleri, tarım ve hayvancılık konulu atasözleri olarak 3 gruba ayrılmıştır. Her bir grup içerisinde anlam bakımından veya sentaktik olarak birbirine yakın olan Kırgızcadaki ve Türkçedeki atasözleri analiz edilmiştir.

Bulgular

Atasözlerinin Karşılaştırılması

Çalışkanlığı öven atasözleri

Zaman değiştikçe halk arasındaki “model insanın” talepleri/özellikleri de değişmekte olduğundan, eskiden model insan için konulan talepler az iken, zamanla artmış ve kişinin her türlü kendisini yetiştirmesi gerektiği anlatılmıştır. Bu konuya uygun olarak Kırgızcada ve Türkçede hem anlam olarak hem de sentaktik olarak aynı atasözü bulunmaktadır.

Tur: “Yiğide yetmiş türlü hüner az.” (Çobanoğlu, 2004).

Kır: “Жигитке жетимиш түрлүү өнөр аз.” (Yiğide yetmiş türlü hüner az.) (Койчуманов, 2001; Закиров, 1972; Садыкулова, 2013).

Türkçede kullanılan, atasözünde, yiğit kişinin elinden her işin gelmesi gerektiği anlatılmaktadır. Diğer bir deyişle, yiğit kişinin, birçok hüner ve özellik sahibi olması gerekmektedir. Kırgızcada ise, bu atasözünü örtüşen atasözünde anlaşılacağı üzere yiğidin veya erkeğin birçok maharet sahibi olması gerektiği vurgulanmıştır.

Türk halklarında çalışmanın, yalnızca zenginlik ve kazanç sağlayacağı değil, bunun yanında insanı fiziki ve ruhsal olarak da diri tutacağı anlatılmıştır. Çalışma neticesinde insanın sağlığının daha iyi olacağı ve genç kalacağı, çalışmama neticesinde ise, insanın çabuk yaşlanacağı vurgulanmıştır.

Tur: “*İşleyen demir ışıldar (pas tutmaz)*”¹ (Aksoy, 2013; Milli Kütüphane Başkanlığı MKB, 1997; Çobanoğlu, 2004; Pala, 2010; Oy, 1972; Aksoy, 1078; Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü MKGM, 1971).

Kır: “*Жалкоолук адамды карытат, эмгек адамды байытат.*” (Tembellik adamı yaşlandırır, çalışmak insanı zenginletir.) (Койчуманов, 2001).

Bu atasözünde “*işleyen demir*” derken insanın çalışması, “*pas tutmaz*” ifadesiyle de insanın hastalanmayacağı ve genç kalacağı anlatılmaktadır. Yani, kişinin hastalanmayacağı, fiziki olarak diri kalacağı anlatılmıştır. Yine ışıldamak kelimesi ile çalışan kişinin daha zinde ve sağlıklı olacağı söylenmiştir. Böylelikle bu gibi atasözleriyle halk arasında kişiler, çalışmaya ve emek sarf etmeye teşvik edilmektedirler.

Çalışkanlığın “hareket” kelimesiyle tanımlandığı atasözlerinde, hareketin yani çalışmanın bereket getireceğine inanılmaktadır. Bereket kelimesi ise İslam dini ile birlikte Türk halklarında kullanılmaya başlamıştır. Bereket kelimesi, rızkın veya kazancın çoğalması, artması, anlamında kullanılırken aynı zamanda, dinî olarak Allah’ın çalışan kişiyi sevdiği ve bu nedenle hareketinin neticesinde rızkını artıracığına inanılmaktadır. Bundan dolayı Türkî halklardaki atasözlerinde hareketin neticesinin bereket olduğunu anlatan atasözleri bulunmaktadır.

Tur: “*Nerde hareket, orda bereket...*”² (Aksoy, 2013; MKB, 1997; Pala, 2010; Said, 1311; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971).

Kır: “*Аракет кылсаң – берекет...*”³ (Hareket kılersan-bereket...) (Койчуманов, 2001; Şavk, 2002).

Bu atasözlerinde bolluğun ve kazancın şartının hareket, yani çalışmak olduğu anlatılmıştır. Buradaki atasözlerinde çalışmak, “emek” ve “zahmet” olarak tanımlanmıştır. Bunun nedeni elbette çalışmanın insanın hoşuna gitmeyen yorucu taraflarının bulunmasıdır. Ancak bu yorucu çalışmanın neticesinde ise “yemek” ve “rahmet” bulunmaktadır. Diğer bir deyişle yorulmanın neticesinin tatlı olduğu, insanın kazanç sağlayacağı ve rahat edeceği gösterilmiştir. Kırgızcada ise bu atasözlerine benzer olarak hemen hemen sentaktik olarak da benzer bir atasözü bulunmaktadır. Bu atasözünde de anlatılmak istenen Türkçede olduğu gibi bereketin, yani kazancın çalışmakla, başka bir deyişle bereket ile olacağı anlatılmıştır.

¹ Bu atasözü bazı kaynaklarda “*İşleyen anahtar ışıldar.*”, “*İş, insanın kalayı.*”, “*Akan su yosun tutmaz.*”, “*Akan su pislik tutmaz.*” şeklinde de yer almaktadır.

² Bu atasözü bazı kaynaklarda “*Emek olmadan yemek olmaz.*”, “*Zahmetsiz rahmet olmaz*” şeklinde de yer almaktadır.

³ Bu atasözü bazı kaynaklarda “*Аракет кылса берекет болот*” (hareket ederse-bereket olur), “*Эмгексиз бакыт – тузу жок тамактай.*” (Emeksiz mutluluk, tuzu olmayan yemek gibidir.), “*Мээнеттиң катуу болсо, татканың таттуу болот.*” (Zahmetin katı olursa, kazancın tatlı olur.), “*дарак жемиси менен, адам иши менен баалуу.*”(Ağaç meyvesiyle, adam işiyle değerli.), “*Эмгексизге ыракат жок.*” (Emek vermeyene rahat yok.), “*Жаткан өгүзгө чөп жок.*” (Yatan ineğe yem yok.) şeklinde de yer almaktadır.

Çalışanın Zengin Olacağı Anlatılan Atasözleri:

Türkçe ve Kırgızcadaki çalışkanlık ile ilgili atasözlerinde bulunan diğer ortak bir özellik de çalışkan olan kimsenin kazancının da fazla olacağıdır. İki halkın da atasözlerinde, çalışkanlık övülerek kişileri bu özelliği kazanmaya teşvik etmektedir. Bunun yanında ise tembelliğin neticesinin fakirlik olduğu söylenerek bu özellikten kişileri sakınmaya çağırmaktadır. Yani çalışkan kişi zengin olurken dolayısıyla tembel kişi de fakir olacaktır.

Bu bağlamda, çalışan kişinin kazanacağı ve dolayısıyla aç kalmayacağını anlatan hem Türkçe’de hem de Kırgızca’da birbirine oldukça yakın anlamlı atasözleri bulunmaktadır. Burada çalışmaya teşvik maksatlı, kişinin yeme-içme ihtiyacı ön plana çıkarılmıştır.

Tur: “Çalışan kişi aç kalmaz.” (Çobanoğlu, 2004).

Kır: “Иштебеген, тиштебейт.” (İşlemeyen, dişlemez.) veya “Иштеген тиштейт.” (Койчуманов, 2001; Çobanoğlu, 2004; Şavk, 2002).

Bu atasözlerinde, çalışmaya teşvik amaçlı kişinin yeme-içme ihtiyacının ön plana çıkarıldığı görülmektedir. Diğer birçok atasözünde de olduğu gibi kişiyi çalışmaya teşvik etmek için, çalışma neticesinde sağlayacağı faydaya vurgu yapılmaktadır. Yine bu atasözlerinden ters anlam olarak da çalışmayan kişinin aç kalacağı anlaşılmakta ve böylelikle tembellik yerilmektedir.

Türk halklarının pedagojik değerlerinde çalışkanlık ve tembellik arasında büyük bir fark bulunmaktadır. Atasözlerinde çalışkanlar övülüp methedilirken bunun yanında tembeller ise sürekli yerilmektedir. Anne ve babalar çocuklarına örnek almaları için çalışkan kişileri gösterirken tembel kişileri ise ibret almaları için göstermişlerdir. Çalışkanlığın neticesinin zenginlik, şeref, onur olduğu anlatılmakta, tembelliğin sonunun ise utanç, fakirlik olduğu gösterilmeye çalışılmaktadır.

Tur: “Fakirlik ayıp değil, tembellik ayıp.” (Türk Dil Kurumu TDK; Pala, 2010; Said, 1311; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971; Veli, 1926).

Kır: “Жарды болор жигит, эринчезк болот.” (Fakir olacak yiğit, tembel olur) (Койчуманов, 2001).

Bu atasözünde anlatılmak istenen, insanın fakir olmasının birçok sebebi olabileceği, bundan dolayı fakirliğin bir utanç kaynağı olmayacağıdır. Ancak kişiyi fakir düşüren sebeplerin başında gelen tembellik bir utanç kaynağı olarak gösterilmektedir.

Yaz-Kış Karşılaştırmalı Atasözleri:

Yaz ve kış karşılaştırmalı atasözleri genellikle ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanan halklarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Türk halklarında ise, geçmişte ekonomilerinin çoğunluğunu tarım ve hayvancılık oluşturduğundan bu atasözleri çoklukla kullanılmıştır. Çünkü yaz mevsimi, tarımın daha rahat yapıldığı, ekip biçme zamanı olduğundan yılın çalışmaya en uygun mevsimi olarak Türk halkları arasında kabul görmüştür. Kış mevsimi ise özellikle soğuk yerlerde çalışmaya çok elverişli olmadığından atasözlerinde kış mevsimi dinlenme zamanı olarak gösterilmiştir. Bu hâl, zamanla değişip ekonomik ve teknolojik olarak Türk halkları gelişmiş olsa da atasözleri değişmeden kalmıştır. Ancak atasözlerindeki çiftçilik ve hayvancılık mecazi olarak anlaşılıp her türlü çalışma ve çalışkanlık anlamında kullanılmaktadır.

Türkçede çalışmaya teşvik amaçlı, çalışan kişinin çalışmayanlara göre daha rahat edeceği ve çalışması sonucunda elde ettiği geliri ile rahat bir hayat yaşayacağı vurgulanmaktadır. Ağustos böceği ile karıncanın örneğinde olduğu gibi, yaz ve kış karşılaştırması yapılmaktadır. Örneğin;

Tur: “*Yazın başı pişenin, kışın aşı pişer.*”⁴ (MKB, 1997; Çobanoğlu, 2004; Pala, 2010; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971).

Kır: “*Жазда кылган мээнетти, кышта көрөт дөөлөттү.*” (Yazın zahmet çeken, kışın rahmet görür.) (Койчуманов, 2001; Şavk, 2002).

Bu atasözünde, yazın sıcağında büyük sıkıntılarla çalışan kimsenin kışın rahat edeceği vurgulanmaktadır. Diğer bir anlam olarak, gençliğinde tembellek etmeyip çalışan kimsenin, kazandıkları sayesinde ihtiyarlığında rahat edeceği anlatılmıştır. Buna benzer başka atasözleri de bulunmaktadır. Diğer bir atasözünde ise, yazın zahmet çeken kimse, bu zahmetlerinin mükâfatını kışın görür, kimseye muhtaç olmaz, mutlu yaşar demektir. Kırgız Türklerinde ise yine Türkiye Türklerinin atasözlerinde olduğu gibi yazın çalışan kimsenin kışın bu çalışmasından dolayı rahat edeceği vurgulanmıştır.

Yaz vaktinin değerlendirilmemesi neticesinde kışın yiyecek bulunamayacağı anlatılarak çalışmanın önemine vurgu yapılmaktadır. Bu anlama yakın bir anlamda kullanılan başka bir atasözü de şu şekildedir:

Tur: “*Kazanmayanın kazanı kaynamaz.*” (TDK; Oy, 1972; Aksoy, 1078; MKGM, 1971).

Kır: “*Жайда мандайы тердегендин кышында казаны кайнайт.*” (Yazın alını terleyen kışın kazanı kaynar.) (Садыкулова, 2013).

Yine çalışmanın sonucunda insanın kazanacakları vasıtasıyla karnının doyacağı, çalışmayanın ise aç kalacağı anlatılmaktadır. Bu atasözünde, yazın iş zamanında çalışarak terleyen kişinin, kış geldiğinde “kazan” kelimesiyle karnının doyacağı, aç kalmayacağı anlatılmıştır. Bu atasözünde olumlu bir durum belirtilmiştir. Yani, çalışanın doyacağı anlatılmıştır. Bazı atasözlerinde ise bu mana çalışmayanın durumu anlatılarak verilmeye çalışılmıştır. Örneğin;

Tur: “*Yazın sıcakta terleyen, kışın soğukta üşümez.*” (TDK).

Kır: “*Жайында жаткан кышында тонот (катат).*” (Yazın yatan kışın donar.) (Койчуманов, 2001; Şavk, 2002).

Yani yazın sıcağına katlanarak, yorularak çalışan kimse kışın soğuk vakitleri geldiğinde, dışarıda soğukta üşüyerek çalışmak zorunda kalmaz demektir.

Özellikle çiftçiler için yaz vakti çok önemli olup çalışma zamanı olarak kabul edilmektedir. Yazın kış vaktindeki zorlu şartları düşünmeden, yazın çalışma vaktinde yatan veya dinlenen kimse için bu “dinlenme” işi kışın “azap” olarak geri döner. Veya günümüz anlamıyla baktığımızda, çalışma ortamı sağlanıp çalışmaya uygun zaman geldiğinde çalışmayan kimseler iş vakti bittiğinde büyük sıkıntı çekeceklerdir. Bu anlamda Türkçe ve Kırgızcada şu atasözleri bulunmaktadır:

⁴ “Yazın çalışan kışın gülüşür.”

Tur: “Yazın gölge kovan, kışın (zemheride) karın ovar.” (TDK; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971)

Kır: “Жаздын уйкусу (түйшүгү)... — кышка кам...” (Yazın uykusu... - kışın azabı...) (Койчуманов, 2001).

Bu atasözünde çalışmayıp yatan kimsenin, kışın kazancı olmadığından dolayı oldukça zorlanacağı anlatılmaktadır. Yine bu atasözleri diğer bir ifade ile, yazın sıcakta terlemeyenin, kış gelip soğuk bastığında üşüyeceği anlamını taşımaktadır. Türkçede bu anlamda kullanılan atasözleri de bulunmaktadır. Örneğin;

Tur: “Yazın gölge hoş kışın çuval boş.” (TDK, Pala, 2010; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971).

Kır: “Жазында ырдап жүрбөсөң, кышында жырдап жүрөсүң.” (Yazın türkü söyleyip gezmezsen, kışın mutlu gezersin.) (Койчуманов, 2001).

Bu atasözlerinde, yazın tembellik edilmeyip çalışıldığında kışın zor zamanlarında rahat yaşayacağı anlatılmaktadır. Daha önceden de ifade edildiği gibi, burada kullanılan yaz ve kış kelimelerini gençlik ve ihtiyarlık olarak da anlamak mümkündür. Yani gençliğinde çalışıp kazanan kimselerin, ihtiyarlık vaktinde rahat edecekleri söylenmektedir.

Tarım ve Hayvancılık Konulu Atasözleri:

Türk atasözleri kişiyi işi-çalışmayı değerli göstererek çalışmaya sevk ettiği gibi, aynı zamanda Türklerin tarihlerindeki ekonomik uğraşlarından da haber vermektedir. Daha önceden de ifade edildiği gibi Türklerin geçmişteki ekonomileri çiftçilik ve hayvancılık olduğundan dolayı çalışmak ile ilgili olan atasözleri de çiftçilik ve hayvancılığın örneklerini taşımaktadır. Bu nedenle Türk atasözlerinde çiftçilik ve hayvancılık kelimeleri doğrudan kullanıldığı gibi, dolaylı olarak da çalışmak denildiğinde yine bu iki meslek anlatılmak istenmektedir.

Tur: “Zahirenin (çiftçinin) ambarı, sabanın ucundadır.” (MKB, 1997; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971).

Kır: “Дыйкан өзүздөй күчүн берсе, жер инектей сүтүн берет.” (Çiftçi öküz gibi çalışsa, yer inek gibi süt verir.) (Койчуманов, 2001; Şavk, 2002).

Bu atasözlerinde çiftçiliğe vurgu yapılmaktadır. Zahire ile anlatılmak istenen gerektiğinde kullanılmak üzere saklanan tahıldır. Anbarın ise bu tahıl ile dolmasının yegâne şartı olarak sabanın kullanılması, yani tarla ekip, biçmek olarak gösterilmektedir.

Kırgız Türklerindeki atasözünde çiftçilik ve hayvancılık daha çok göze çarpmaktadır. Burada tarladan alınacak ürünün, çiftçinin çalışmasına bağlı olduğu söylenilmektedir. Diğer bir deyişle, çiftçi ne kadar çok çalışırsa yer o kadar ürün vermektedir.

Çalışkanlık hem Türkçede hem de Kırgızcada kişinin, özellikle er yiğidin taşıması gereken özellikler arasında önemli bir yere sahip olmuş ve her zaman çalışkan kişiler övülmüştür. Ancak çalışkanlığın ölçütü olarak, kişinin sözünden ziyade yaptığı işteki davranışları gösterilmiştir. Örneğin, Türkiye Türklerinde bulunan:

Tur: “Adam(in iyisi), iş başında (alışverişte) belli olur.” (TDK, Pala, 2010; Said, 1311; Oy, 1972; Aksoy, 1978; MKGM, 1971).

Kır: “Адамды сөзүнөн тааныбайт, ишинен тааныйт.” (Adamı sözünden değil işinden tanırlar.) (Şavk, 2002).

Bu atasözlerinde, kişinin çalışkanlığının yalnızca sözle olmadığını, gerçek çalışkan kişinin bir işi yaparken belli olacağı anlatılmaktadır. Kırgızcada kullanılan atasözünde de kişinin çalışkanlığının sözlerinden değil, yaptıklarından anlaşılacağı vurgulanmaktadır.

Kazancın sözle olmayacağı, bunun için çalışmak gerektiğini anlatan başka atasözleri de bulunmaktadır.

Tur: “Лафла (лакырды иле) пейнир гемиси yürүмөз.”⁵ (MKB, 1997; Pala, 2010; Aksoy, 1978; MKGM, 1971; Veli, 1926).

Kır: “Күрү сүүдөн май чыкпайт, күрү сөздөн маани чыкпайт.” (Kuru sudan yağ çıkmaz, kuru sözden anlam çıkmaz.) (Койчуманов, 2001; Şavk, 2002).

Burada “peynir gemisi” ifadesiyle kazanç ve yiyecek içecek anlatılmaktadır. Yani kazancın ancak çalışma ve zahmete girme neticesinde olacağı, sözün herhangi bir kazanç sağlamayacağı anlatılmaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Türkiye ve Kırgızistan halklarının millî değerleri içerisinde büyük öneme sahip olan çalışkanlık değeri atasözlerine de yansımıştır. Bu atasözlerinde, her iki ülkenin halklarında gerek sentaktik olarak ve gerekse anlam olarak birbirine yakın olanlar bulunmaktadır. Atasözlerinde “çalışkanlık” bereket, rızık, kazanç kaynağı olarak görülmesinin yanında insanı fiziki olarak da zinde ve sağlıklı tutan bir durum olarak nitelenmiştir.

Coğrafi ve siyasi olarak uzun zaman ayrı kalmasına rağmen Türk halkları kültür özellikleri bakımından günümüzde de aynı/benzer özellikler taşıdıkları, çalışkanlık konulu atasözlerinden anlaşılmaktadır. Bu durum literatürde bulunan bazı çalışmaların (Horata, 2017; Çeltikçi, 2010) sonuçları ile de desteklenmektedir.

Türkçe ve Kırgızca atasözlerindeki çalışkan insan modelinin ortak özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Her türlü hüner ve maharet sahibi
- Çalışmayı seven
- Tembelliği sevmeyen
- Zahmete katlanabilen
- Yorulmadan ve çalışılmadan sağlanan kazancı değersiz gören
- Bereketin çalışmanın neticesinde olduğunu bilen
- Fakirliği değil de tembelliği ayıp olarak gören
- Tembelliğin neticesinin utanç ve zahmet olduğunu bilen
- Lafa değil de çalışmaya değer veren

⁵ “Lafla pilav pişerse, deniz (dağ) kadar yağı benden.” (Oy, 1972).

Yukarıda verilen özellikler hem Kırgızistan hem de Türkiye Türkleri için “çalışkan ideal insan modeli”nin ortak özelliklerini oluşturmaktadır. Bu özellikler binlerce yıllık bir tecrübeyle elde edilmesinin yanında, Türk halklarının da millî değerlerinin birbirine ne kadar yakın olduğunu göstermektedirler.

Sonuç olarak buradan anlaşılması gereken, hemen hemen her toplumda çalışkanlık değeri ve diğer değerler halk arasında beğenilen değerler olarak bir evrensellik özelliği taşıyorsa da her bir değer millî özellikler taşıyor olmasıdır. Başka bir deyişle *çalışkan insan* denildiğinde Kırgız ve Anadolu Türklerinde de görüldüğü gibi bu değeri oluşturan alt değerler ortaya çıkmaktadır. Her bir değer çatı bir değer olma özelliği taşımaktadır. Bu çatı değer alt değerleri her millete ve kültüre göre farklılıklar arz etmektedir. Sadece atasözlerindeki çalışkanlık değerinin taşıdığı özellikler, Anadolu ve Kırgız Türklerinin akraba iki halk olduklarını ortaya çıkarmaya yetmektedir. Diğer millî değerlerin de *çalışkanlık değeri* gibi iki ülkenin ortak özelliklerini taşıdığı söylenebilir.

Burada ihtiyaç olarak gördüğümüz şu önerileri yazabiliriz:

- Türk halklarından üyelerin oluşturduğu bir komisyon kurularak millî değerler ve bu değerlerin ortak özellikleri ortaya çıkarılmalıdır.
- Milli değerler öğretimi, duyuşsal eğitimin içerisinde değerlendirilen değerler eğitimi alanının bir alt alanı olarak oluşturulabilir.
- Periyodik olarak tüm Türk halklarından gelen akademisyenlerin katıldığı millî değerler konulu sempozyum, kongre ve toplantılar düzenlenmelidir.

Kaynaklar

- Akarsu, B. (2015). Hipotezlerin, değişkenlerin ve örneklemelerin belirlenmesi. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (Ed. M. Metin), s. 21-43, Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Aksoy, Ö. A. (1978). *Atasözleri ve deyimler sözlüğü 1* (2. Baskı). Ankara: Maya Matbaacılık.
- Aksoy, Ö. A. (2013). *Atasözü ve deyimler sözlüğü 2* (2. Baskı). İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Alimbekov, A. (2007). Etnopedagoji ve Kırgız etnopedagojisinin temel kavramları. *Türk Yurdu Dergisi*, 27(242), 31-37.
- Arslanoğlu, İ. (2005). Türk değerleri üzerine bir değerlendirme. *Felsefe Dünyası Dergisi*, 4(2), 64-77.
- Bilen, M. (1999). *Plandan uygulamaya öğretim*. Ankara: Anı Yayınları.
- Cansız Aktaş, M. (2015). Nitel veri toplama araçları. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri* içinde (Ed. M. Metin), Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çeltikçi, O. (2010). Türk Dünyası kültüründe doğum üzerine ortak uygulamalar. *Journal of Azerbaijani Studies*, 6(1), 511-521.
- Çeri, B. (1997). Ahmet Vefik Paşa ve atasözlerimiz, *Milli Folklor Dergisi*, 5(33), 22-26.
- Çobanoğlu, Ö. (2004). *Türk Dünyası ortak atasözleri sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Güngör, A. ve Güngör, A. C. (1998). *Kırgız atasözleri*. Ankara: Engin Yayınları.
- Hatiboğlu, V. (1964). Atasözleri ve deyimler. *Türk Dili Aylık Dil ve Edebiyat Dergisi*, 13(152), 468-471.

- Horata, O. (2017). Türk Dünyası'nın kültürel ufukları: Tarihsel Bağlam İçinde Genel Bir Değerlendirme. *Bilig*, 82(1), 117-131.
- İbrahim Ş. (1826-1871). *Durub-i emsal-i Osmaniye* (2. Tab, 1268-1870). İstanbul: Tasvir-i Efkar Matbaası.
- Kardiner, A. (1961). *They studied man*. London: Secker and Warburg Limited.
- Kaya, Y. K. (1993). *İnsan yetiştirme düzenimize yeni bir bakış*. Ankara: Bilim Yayınları.
- Койчуманов, Ж. Ы. У. (2001). *Макал Лакаптар*. Бишкек: Шам Басмаканасы.
- Kurt, İ. (2012). *Türk atasözlerine psikolojik yaklaşımlar* (3. Baskı). Ankara: Akçağ Yayınları.
- Milli Kütüphane Başkanlığı MKB (1997). *Türk atasözleri ve deyimleri*. Türk Edebiyatı Dizisi, İstanbul: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- Milli Kütüphane Genel Müdürlüğü (1971). *Türk atasözleri I* (1.Baskı). İstanbul: Milli Eğitim Yayınları.
- Oy, A. (1972). *Tarih boyunca Türk atasözleri* (1. Baskı). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Önal, M. (2007). İslam düşüncesinde hikmet kavramları. *Felsefe Dergisi*, 4(1), 113-122.
- Özkan, Kunduracı, H. K. & Avcı, N. (2020). Türk Atasözlerinde Çocukluk: Göstergibilimsel Bir Bakış. *Teke Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 9(1), 26-47.
- Pala, İ. (2010). *Sözün özünden düünden bugüne atasözleri* (2. Baskı). İstanbul: Kapı Yayınları.
- Садыкулова, А. (2013). *Макалдар Жана Лакаптар*. Бишкек: Гулчынар Басмаканасы.
- Stone J. P. ve Hunt E. B. (1966). A computer approach to content analysis: studies using the general inquirer system. <https://pdfs.semanticscholar.org/2d57/a794a8ae2711285065e84f8e1744fd9e3284.pdf> İndirme Tarihi:08.01.2018.
- Şavk, Ü. Ç. (2002). *Kırgız atasözleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Şemseddin Sâmî (1879). *Emsal- 1850-1904*. İstanbul: Mihran Matbaası.
- Türk Dil Kurumu (2017). <http://tdk.gov.tr/> Erişim Tarihi: 20.04.2015.
- Tekezade, Said (1318). *Cümel-i müntahabe-i Türkiye yahud atalar sözü*. Der Saadet: Kasbar Matbaası.
- Uçar, İ. ve Doğruer, N. (2016). Kazak Türkçesinde aile bireyleri ile ilgili atasözleri üzerine Bir Çalışma. *Teke Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(1), 94-107.
- Veli, H. (1926). *Atalar sözü*. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası.
- Yaşar, F. Ö. (2007). Bilgi toplumu bağlamında Türk atasözlerinde “eğitim” ve “bilgi” kavramları üzerine düşünceler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 146-158 www.e-sosder.com ISSN:1304-0278 İndirme Tarihi:12.02.2017.
- Yıldırım, D. (1994). Türkiye’de folklor araştırmalarının gelişme devreleri. *Milli Folklor Dergisi*, 3(21), 2-15.
- Yılmaz, M. (2000). Türkçe atasözlerinde eğitim anlayışı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 33(1), 137-145.
- Yücel, H. A. (1994). *Türkiye’de orta öğretim* (1. Baskı). Ankara:Kültür Bakanlığı Başvuru Eserleri.
- Закиров, С. (1972). *Кыргыз Элинин Макал, Лакаптары*. Фрунзе: Мектеп Басмасы

Extended Abstract

The process of globalization, which gained new impetus with technological developments, has caused societies other than the cultures of the dominant powers in the world. While the values disappeared one by one, the grave consequences such as the loss of the identity it would bring could not be calculated. Especially small peoples could not preserve their own values and identity.

With the disintegration of the USSR in 1991 and the declaration of the independence of the Turkic peoples, the (cultural) discrepancies between the Turkic peoples that emerged during the globalization process and the USSR started to be repaired again. This repair process, which started in 1991, has continued in the form that the Turkic peoples do not lose their identities and try to keep their values alive in this context.

With the effect of the innovations in the field of education and technology in the world, the Turkic peoples with the same historical roots are trying to survive without losing their common values. In order to strengthen the ties in the common past of Turkish people, common values are of great importance today. Traditional pedagogical sources reflecting common values such as proverbs, stories, fairy tales, epics and riddles have begun to be explored.

Among these sources, especially proverbs have a special importance in terms of reflecting the cultural codes of the people they belong to. Because proverbs provide information about the life of the people, as well as passing through the filter of time, the moral values of the people in the shortest and most concise form. Proverbs in this state have drawn some limits to educating individuals among the people. Proverbs explain how one should be and how not to be. Against the danger of the destruction of national values imposed by globalization, Turkish peoples have to protect the legacy of values that have been gained as a result of long experiences and reflect the folk spirit. Only in this way is the national self alive without disappearing. In formal education institutions, national cultures that can meet contemporary needs can be created by using national values besides science and technology brought by our age. The teaching of national values will also contribute to the emergence of the intended outcomes in other disciplines. In other words, if the courses given in formal education institutions are given together with national values, the expected success of education can be achieved.

Hasan Ali Yücel's report, which was mentioned in the inspection report of Esat Sagay, the deputy deputy of the period during the first years of the Republic, summarizes the subject: "The literary, social and economic finishing of each school is the national finishing". As can be understood from this, within the general aims of the Turkish education system, it is expected that the human model to be trained will depend on national values on the one hand and be open to change and innovation on the other. From this point of view, it can be said that the proverbs (parable, darb-u paral, ancestor word, assertion, etc.), which also constitute the main subject of our study, are of vital importance for the protection of national identity (spirit). In particular, Turkish proverbs are so rich, so productive and so national that the more research and investigation on them, the more they are worth.

In this context, the value of "diligence içerisinde among the Turkish national values mentioned in the proverbs was taken as a research subject. Before the Turkish peoples started to settle down, "hardworking value içerisinde was one of the sine qua non for each individual member of the immigrant culture they adopted as their lifestyle. Women were involved in household chores, men engaged in animal husbandry, girls in household chores, and boys in their cattle.

In this period, diligence has become a characteristic feature of Turkish people. Although the occupations and settled life changed according to the needs of the time, the diligence characteristic continued unchanged. Among the oral literary works, there are many "incentives to work". Therefore, it can be said that the Turks are among the most industrious people in the world. Proverbs were evaluated in the context of culture and education before moving to the value of diligence in proverbs of Anatolian and Kyrgyz Turks. Afterwards, common values of diligence in proverbs of two peoples were determined.

In our research, the following questions were briefly answered:

- What is the importance of proverbs to reflect and carry national values?
- What is the link between proverbs and education?
- What are the common features of diligence in the proverbs of Anatolian and Kyrgyz Turks?

Proverbs and Education:

Cultural values occupied an important place in the periods when nomadism was dominant and there were no more formal-formal education institutions. These cultural values have been taught through the traditional pedagogical sources mentioned above. In this way, young people in the society are prepared for adulthood by learning all the values that exist in the culture. However, as society and cultural values become more complex, it becomes difficult to teach them in traditional ways only. In this case, schools have emerged in the current sense in order to teach both the past cultural values of society and the innovations that are formal and more systematic.

Conclusion and Discussion

In national values of Turkey and Kyrgyzstan, it is reflected in the hardworking value of great importance diligence proverbs. In these proverbs, in the peoples of both countries, there are those that are syntactically and meaningfully close to each other. In proverbs, hardworking is regarded as a source of fertility, sustenance, and a source of physical well-being. Although the geographical and political differences have been separated for a long time, it is understood from the proverbs that Turkish people have the same / similar characteristics in terms of their cultural characteristics. This is supported by the results of some studies in the literature. Common features of models of hardworking people in the Kyrgyz proverbs of Turkey and Turkey can be summarized as follows:

- All kinds of skills and skills
- Loves to work
- Don't like laziness
- Effortless
- Fatigue and work without gain is worthless
- Knowing that fertility is the result of work
- Seeing laziness as a shame, not poverty
- Knowing that the result of laziness is shame and toil
- Who values work rather than words

Features we mentioned above, both Kyrgyzstan and Turkey for the Turks “hardworking human ideal model” constitutes the common features. These characteristics are obtained from thousands of years of experience, as well as show how close the national values of the Turkish people. As a result, we should understand that in almost every society, the value of diligence and other values are universally regarded as popular values, but each value has national characteristics. In other words, as hardworking people are seen, the sub-values that make up this value emerge as seen in Kyrgyz and Anatolian Turks. Each value is a roof. The lower values of this roof value vary according to each nation and culture. Only the proverbial values of proverbs are enough to reveal that Anatolian and Kyrgyz Turks are two related peoples. It can be said that other national values share the common characteristics of the two countries, such as the value of diligence.